

Programma voor Toetsing en Afsluiting

VMBO leerjaar 3

Profielen: Dienstverlening en producten (D&P);
Produceren, installeren en Energie (PIE); Zorg en Welzijn (Z&W)

Leerweg: Basisberoepsgerichte leerweg

Cursus: 2023-2024

Inhoud

1. Het programma van toetsing en afsluiting
2. Het schoolexamen in het derde leerjaar
3. Examendossier
4. De resultaten
5. Regelingen
6. Examinatoren

Vak-PTA's

levensbeschouwing

Nederlands (In leerjaar 4)

Engels (In leerjaar 4)

economie (In leerjaar 3 en 4)

wiskunde (In leerjaar 3 en 4)

natuur/scheikunde (In leerjaar 4)

biologie (In leerjaar 4)

aardrijkskunde (In leerjaar 3 en 4)

maatschappijleer (In leerjaar 3 en 4)

kunsvakken 1 (CKV) (In leerjaar 3)

lichamelijke opvoeding (In leerjaar 3 en 4)

D&P profielvak (In leerjaar 4)

PIE profielvak (In leerjaar 3 en 4)

Z&W profielvak (In leerjaar 3 en 4)

Keuzevak (In leerjaar 3 en 4)

1. Het programma van toetsing en afsluiting

Het **Programma van Toetsing en Afsluiting**, afgekort het PTA, wordt gepubliceerd op de website van CSW.

Dit PTA is bestemd voor de leerlingen in de

profielen: Dienstverlening en producten (D&P);
Produceren, installeren en energie (PIE)
Zorg en Welzijn (Z&W)
leerweg: basisberoepsgerichte leerweg

Het PTA is een document waarin alle informatie rondom het examen is opgenomen. Het bevat algemene regels voor het schoolexamen en het centraal examen en een overzicht van het examenprogramma per vak. Het PTA en het examenreglement zijn vastgesteld door het bevoegd gezag en zijn gebaseerd op de wet en de door de minister vastgestelde bepalingen.

Het examenreglement wordt gepubliceerd op de website van CSW. In het examenreglement zijn alle regels rondom het examen te vinden.

In het hoofdstuk regelingen zijn de belangrijkste onderdelen hiervan opgenomen.

Het VMBO-examen is opgebouwd uit een schoolexamen en een centraal examen. De meeste vakken hebben een school- en een centraal examen.

Maatschappijleer, bewegingsonderwijs, kunstvakken 1 en godsdienst hebben alleen een schoolexamen.

Het schoolexamen bestaat uit verschillende onderdelen, waarvan een deel al in het derde leerjaar wordt afgenomen. Het grootste deel wordt echter in het vierde jaar afgesloten. Het schoolexamen moet zijn afgesloten voordat er aan het centraal examen meegedaan kan worden. Is dit niet het geval, dan kan de kandidaat niet deelnemen aan het centraal examen.

Het centraal examen vindt plaats aan het einde van het vierde leerjaar.

Dit PTA gaat over de onderdelen van het schoolexamen in het derde leerjaar.

In het eerste deel van dit PTA is algemene informatie opgenomen. Deze informatie is opgenomen om duidelijk te maken hoe het VMBO-examen eruit ziet en welke regels er gelden.

In het tweede deel is voor het derde leerjaar per vak aangegeven wat er getoetst wordt. Dit noemen we de vak-PTA's.

2. Het schoolexamen in het derde leerjaar

Gedurende het derde leerjaar worden van alle vakken onderdelen getoetst en beoordeeld. De resultaten tellen mee voor het schoolexamen en worden opgenomen in het examendossier. Het examendossier is een overzicht van alle resultaten die meetellen voor het schoolexamen. In hoofdstuk 4 wordt uitgelegd hoe deze cijfers meetellen in het totaal.

Het is belangrijk om te weten wat er in het derde leerjaar van je verwacht wordt.

Lees dit PTA goed !!!

Het schoolexamen bestaat uit:

- Schriftelijke en/of mondelinge toetsen
- Praktische opdrachten
- Handelingsopdrachten.

Voor het derde leerjaar betekent dit het volgende:

Theorievakken

Voor de theorievakken tellen de aangegeven toetsen uit de vak PTA's mee in het SE-gemiddelde. Leerlingen die een enkel vak op kader-niveau volgen, worden ook op dit niveau beoordeeld.

Wat je er voor moet leren/doen kun je vinden in de vak PTA's.

Bij een AVO vak kan een **kleine praktische opdracht** en/of een **grote praktische opdracht** worden gegeven.

Voor een aantal vakken zullen **handelingsopdrachten** uitgevoerd moeten worden die met een beoordeling voldoende/goed moeten worden afgesloten.

3. Het examendossier

Het examendossier is een document waarin het verloop van het schoolexamen wordt vastgelegd. Het bestaat uit:

- * een overzicht van de af te leggen en reeds afgelegde toetsen en uitgevoerde opdrachten
- * een overzicht van de behaalde resultaten en vorderingen.

4. De resultaten

Het vak Kunstvakken1/CKV wordt in leerjaar 3 afgesloten met het schoolexamen. Het resultaat moet voldoende of goed zijn.

Het eindcijfer van een vak wordt opgebouwd uit de resultaten van het schoolexamen en het centraal examen. Op grond van deze eindcijfers wordt bepaald of je geslaagd bent of niet.

Dat is pas bekend aan het einde van het vierde leerjaar.

Toch is het goed om te weten hoe dan het eindcijfer per vak wordt bepaald.

Het eindcijfer wordt voor alle vakken (behalve voor het keuzevak en maatschappijleer) als volgt berekend:

$$\text{Eindcijfer} = \frac{\text{cijfer schoolexamen} + \text{cijfer centraal examen}}{2}$$

Voor het keuzevak en maatschappijleer is het eindcijfer gelijk aan het cijfer schoolexamen.

Het Centraal Examen voor het profielvak bestaat uit een centraal schriftelijk en praktisch examen (CSPE).

Met dit CSPE cijfer ligt meteen het cijfer voor het centraal examen van het profielvak vast.

Er is al aangegeven dat het cijfer voor het schoolexamen is opgebouwd uit cijfers/resultaten die je behaalt in het 3^e en het 4^e leerjaar.

Weging van de cijfers

Betreffende de rapporten

- De cijfers voor de repetities, modules, kleine en grote praktische opdrachten worden op normale wijze meegeteld bij het samenstellen van de rapporten voor de vakken in leerjaar 3.

Betreffende het schoolexamen

De cijfers in het voortgangsdossier bepalen de rapportcijfers en de overgang naar klas 4.

Uitslagregeling

Uitslag

Artikel 3.35 uitvoeringsbesluit WVO 2020

De uitslagregeling maakt duidelijk wanneer iemand is geslaagd en Wanneer niet.

Dit kan pas worden bepaald na het centraal examen.

Uitslagregeling VMBO

Vakken met een cijferbeoordeling

De leerling is geslaagd als:

- het rekenkundig gemiddelde van alle bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is
- er maximaal 1 x het cijfer 5 is behaald en verder voldoende
- er maximaal 1 x het cijfer 4 is behaald, verder voldoende waaronder tenminste 1 x 7 of hoger
- er maximaal 2 x het cijfer 5 is behaald, verder voldoende, waaronder tenminste 1 x 7 of hoger.
- er voor het vak Nederlands als eindcijfer een 5 of hoger is behaald.

NB.:

-Het beroepsgerichte programma heeft twee cijfers: een cijfer voor het profielvak en een cijfer voor het keuzevak.

-Onder de vakken met cijferbeoordeling valt ook het verplichte vak maatschappijleer. Het komt er dus op neer dat de uitslag wordt bepaald aan de hand van 8 vakken.

Maatschappijleer en het keuzevak kennen alleen een schoolexamen en worden niet getoetst in het centraal examen.

-Een kandidaat die eindexamen vmbo heeft afgelegd volgens een leerwerktraject is geslaagd indien hij zowel voor het vak Nederlandse taal als voor het beroepsgerichte programma het eindcijfer 6 of hoger heeft behaald.

- Leerlingen in het vmbo en havo die geen eindexamen doen in wiskunde moeten het schoolexamen rekenen afleggen. Dit is geregeld in Leerlingen in het vmbo en havo die geen eindexamen doen in wiskunde moeten het schoolexamen rekenen afleggen. Dit is geregeld in artikel 10.3 uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Vakken/onderdelen zonder cijferbeoordeling:

- Kunstvakken 1 moet met voldoende/goed zijn afgesloten.

- Bewegingsonderwijs moet met voldoende goed zijn afgesloten.

5. Regelingen

In het examenreglement vind je meer informatie over rechten en plichten, deze is te vinden op de website

6. Examinatoren

Profielen: Dienstverlening en producten; Producersen, installeren en energie Zorg en Welzijn	
Voorzitter: M.T.A. Dechamps Secretaris: J.D. Hoogstrate	
Vak	Examinatoren
Levensbeschouwing	W.B. Mingelen

Nederlands	L. Janse, S. Knol, H. Koops, A.J.J. Schipper
Engels	M. de Kan, N. Janse-van Moolenbroek, S. Knol, J. van der Have
Economie	J.D. Hoogstrate en L.Vink
Wiskunde	M.A. Omar, L. Vink en L. Rook
Aardrijkskunde	M. Glasbergen, L. Bruijnes- Ruijsink
Rekenen	M.A. Omar, L.Vink en L. Rook
Natuur/Scheikunde	M. Erkelens en J. Boeser
Biologie	M. Erkelens en J. Boeser
Maatschappijleer	W.B. Mingelen
Kunstvakken 1 (CKV)	R. Marinissen
Lichamelijke opvoeding	W.H. Warndorff, G.E.M. Hermans en K. Meinema
D&P profielvak	S. Kort, E. van Gaalen, J.D. Hoogstrate en K.R. van Schuylenburch
Z&W profielvak	D. Babic, M.M. van der Vinden, M. Dircken en A. Grim
PIE profielvak	E. Zijlstra, S. Kort, C.R. Belfroid
Keuzevakken	J.D. Hoogstrate, A. Grim, C.R. Belfroid, E. Splinter, R. Marinissen, W.H. Warndorff, G.E.M. Hermans, S. Kort, E. van Gaalen, K.R. van Schuylenburch, E. Zijlstra, M. Dircken, S. Knol, M.M. van der Vinden, D. Babic, M. de Kan

Vak: Wiskunde

Methode: Getal en Ruimte

Leerweg: BB

Leerjaar: 3

Periode	Leerstof	Exameneenheid	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar Ja/nee	Bijzonderheden over de toets of de leerstof	Cijfercode
1	Hoofdstuk 3 Rekenen en procenten	WI/K/5 2-4	Schriftelijke toets	10	ja		501
2	Hoofdstuk 4 Formules en grafieken	WI/K/4 1-5	Schriftelijke toets	10	ja		502
3	Hoofdstuk 7 Statistiek	WI/K/7	Schriftelijke toets	10	ja		503

Vak: Aardrijkskunde

Methode: De Geo

Leerweg: BB

Leerjaar: 3

Periode	Leerstof	Exameneenheid	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar Ja/nee	Bijzonderheden over de toets of de leerstof	Cijfercode
1	Hoofdstuk 1 en 2 Arm en Rijk	AK/K/1,2,7	Schriftelijke toets	10	ja		501
2	Hoofdstuk 3 en 4 Bronnen van Energie	AK/K/1,2,5	Schriftelijke toets	10	ja		502
3	Hoofdstuk 5 en 6 Grenzen en Identiteit	AK/K/1,2,9	Schriftelijke toets	10	ja		503
	Veldwerk eigen omgeving	AK/K/5,7,9	Schriftelijke en mondelinge toets	10	nee	Per periode een veldwerk Cijfer PTA 4 = gemiddelde van deze cijfers	504

Vak: Economie

Methode: Economisch bekeken

Leerweg: BB

Leerjaar: 3

Periode	Leerstof	Exameneenheid	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar Ja/nee	Bijzonderheden over de toets of de leerstof	Cijfercode
1	Hoofdstuk 1 Opdracht consumeren	EC/K/4	Praktische opdracht	10	Ja		501
2	Hoofdstuk 5 Milieu	EC/K/8	Schriftelijke toets	10	Ja		502
3	Hoofdstuk 6 Werk voor de overheid	EC/K/6	Schriftelijke toets	10	Ja		503
	Hoofdstuk 7 Geld voor de overheid	EC/K/6	Schriftelijke toets	10	Ja		504

Vak: Maatschappijleer 1

Methode: Thema's Maatschappijleer 1 voor VMBO

Leerweg: BB

Leerjaar: 3

Periode	Leerstof	Exameneenheid	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar Ja/nee	Bijzonderheden over de toets of de leerstof	Cijfercode
1	Hoofdstuk Wat is maatschappijleer?	ML1/K1 t/m K3	Schriftelijke toets	10	ja		501
	Hoofdstuk Jongeren	ML1/K1 t/m K4	Schriftelijke toets	20	ja		502
2	Hoofdstuk Politiek	ML1/K2 t/m K6	Schriftelijke deeltoets	20	Ja		503
	Werkboek	ML1/K2 t/m K6	Schriftelijke deeltoets	20	Ja		504
3	Hoofdstuk Pluriforme samenleving	ML1/K1,K4,K5,K 7	Schriftelijke toets	20	Ja		505
	Foto-opdracht	ML1/K7	Praktische op- dracht	10	nee		506

Vak: Kunstvakken inclusief CKV

Methode: Tumult Kunstvakken / CKV VMBO

Leerweg: BB

Leerjaar: 3

Periode	Leerstof	Exameneenheid	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar Ja/nee	Bijzonderheden over de toets of de leerstof	Cijfercode
1	Verwerkingsopdracht 1: Cultureel Zelfportret	KV/K/1,2,4	HO	Beoordeling V/G	Nee		501
	Verslag zelfstandig bezoek aan Culturele activiteit	KV/K/3	HO		Ja		502
	Hoofdstuk intro 0 en 1	KV/K/1,2	HO		Nee		503
2	Verwerkingsopdracht 2: Persoonlijke Culturele Activiteit uitwerken, optreden of tentoonstellen/ Presenteren (Keuze uit: Toneel, Film, Animatie, Videoclip en Foto installatie)	KV/K/3,4	HO	Beoordeling V/G	Nee		504
	Verslag zelfstandig bezoek aan Culturele activiteit	KV/K/3	HO		Ja		505
	Hoofdstuk 2 en 3						

		KV/K/1,2	HO		Nee		506
3	Verwerkingsopdracht 4: Persoonlijke Culturele Activiteit uitwerken, optreden of tentoonstellen/ Presenteren (Keuze uit: Dans, Modeontwerp, Interieur ontwerp, Design of Foto installatie) Verslag zelfstandig bezoek aan Culturele activiteit Hoofdstuk 4 Presentatie kunstdossier	KV/K/3,4	HO	Beoordeling V/G	Nee		507
		KV/K/3	HO		Ja		508
		KV/K/1,2	HO		Nee		509
		KV/K/4	HO		Ja		510
	Opmerking: Kunstvakken inclusief CKV moet met een voldoende/goed zijn afgesloten om een leerling te kunnen bevorderen naar leerjaar 4. Als bewijslast wordt door de leerling aan het eind van het schooljaar een volledig kunstdossier ingeleverd en met een presentatie afgesloten. Een volledig kunstdossier bevat alle bovengenoemde PTA onderdelen.						

Vak: Produceren, Installeren en Energie (PIE)

Methode: ELO Digitaal

Leerweg: BB

Leerjaar: 3

Periode	Leerstof	Exameneenheid	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar Ja/nee	Bijzonderheden over de toets of de leerstof	Cijfercode
1	(Leerjaar 3 afronden in 2024) SE 1 Vaardigheden en theoretische kennis aantonen aan de hand van het vervaardigen van 7 praktijkopdrachten en 4 theoretische opdrachten.	P/PIE/1.1.2, 1.2.1, 1.2.2, 2.1.2 t/m 2.1.5, 2.2.2, 4.1.2, 4.2.2, 4.2.	Schriftelijke en praktische toets	10	nee		501
2	Eindtoets 1 (leerjaar 3) - Module 1 Ontwerpen en maken (1301) - Module 2 Bewerken en verbinden van materialen (1302) - Module 3 Besturen en automatiseren (1303) - Module 4 Installeren en monteren (1304)	P/PIE/1.1.2, 1.2.1, 1.2.2, 2.1.2 t/m 2.1.4, 2.2.2, 4.1.2, 4.2.2 en 4.2.3	Schriftelijke en praktische toets	15	nee		502
3	Eindtoets 2 (leerjaar 3) - Module 1 Ontwerpen en maken (1301) - Module 2 Bewerken en verbinden van materialen (1302) - Module 3 Besturen en automatiseren (1303) - Module 4 Installeren en monteren (1304) Stage-opdrachten	P/PIE/1.1.2 1.2.1 en 1.2.2, 1.3.2, 1.3.3, 2.1.2 t/m 2.1.6, 2.2.1 t/m 2.2.3, 4.1.1 t/m 4.1.4, 4.1.6, 4.2.1 t/m 4.2.4 Kern	Schriftelijke en praktische toets Handelings opdracht	25 o/v/g	ja ja		503 504

Vak: Zorg & Welzijn

Methode: Uitgeversgroep

Leerweg: BB

Leerjaar: 3

Periode	Leerstof	Exameneenheid	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar Ja/nee	Bijzonderheden over de toets of de leerstof	Cijfercode
1	DSE 1 Mini-proeve	P/ZW/ 1.1, 1.2, 1.3	Schriftelijke en praktische toets	3	Nee		501
	DSE 2 Praktijkopdrachten: Mens & gezondheid	P/ZW/ 1.1, 1.2, 1.3	Praktische opdracht	6	Nee		502
	DSE 3 Koken	P/ZW/1.1, 1.2	Praktische opdracht	1	Nee		503
2	DSE 4 Mini-proeve	P/ZW/2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5	Schriftelijke en praktische toets	3	Nee		504
	DSE 5 Praktijkopdrachten: Mens & omgeving	P/ZW/2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5	Praktische opdracht	4	Nee		505
	DSE 6 Stage	P/ZW/2.1, 2.2, 1.1, 1.2	Praktische opdracht	3	Nee		506
3	DSE 7 Mini-proeve	P/ZW/3.1, 3.2, 3.3	Schriftelijke en praktische toets	3	Nee		507
	DSE 8 Praktijkopdrachten: Mens & activiteit	P/ZW/3.1, 3.2, 3.3	Praktische opdracht	6	Nee		508
	DSE 9			3	Nee		509

	Stage	P/ZW/3.1, 3.2, 3.3	Praktische op- dracht				
--	-------	-----------------------	--------------------------	--	--	--	--

De in de “kern” genoemde kennis en vaardigheden worden in iedere periode in verschillende opdrachten behandeld

Vak: Bewegingsonderwijs

Methode:

Leerweg: BB

Leerjaar: 3

Periode	Leerstof	Exameneenheid	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar	Bijzonderheden over de	Cijfercode
	Inzet, gedrag en samenwerken	LO1, K1, K2, K3	Praktische opdracht	2	Nee		501
	Inzet, gedrag en samenwerken	LO1, K1, K2, K3	Praktische opdracht	2	Nee		502
	Inzet, gedrag en samenwerken	LO1, K1, K2, K3	Praktische opdracht	2	Nee		503
	Slag en loopspel	LO1/k/4	Praktische opdracht	1	Nee		504
	Doelspel 1	LO1/k/4	Praktische opdracht	1	Nee		505
	Doelspel 2	LO1/k/4	Praktische opdracht	1	Nee		506
	Terugslagspelen	LO1/k/4	Praktische opdracht	1	Nee		507
	Bewegen op muziek	LO1/k/6	Praktische opdracht	1	Nee		508

	Atletiek	LO1/k/7	Praktische opdracht	1	Nee		509
	Zelfverdediging	LO1/k/8	Praktische opdracht	1	Nee		510
	Sportdagen (winter en strandspordag)	LO1/k/9	Praktische opdracht	1	Nee		511